

**KOMENDA GŁÓWNA
PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ**

Biuro Rozpoznawania Zagrożeń

**INSTRUKCJA DO WYDAWANIA
OPINII O IMPREZACH MASOWYCH
PRZEZ PAŃSTWOWĄ STRAŻ POŻARNA**

ZATWIERDZAM:

**ZASTĘPCA KOMENDANTA GŁÓWNEGO
PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ**

nadbryg. Janusz Skulich

Warszawa, marzec 2012 r.

Spis treści

Wstęp.....	3
1. Dokumenty odniesienia	4
2. Dokumenty wymagane do przedłożenia wraz z wnioskiem o wydanie opinii.....	5
3. Instrukcja postępowania w przypadku pożaru lub innego miejscowego zagrożenia w miejscu i w czasie imprezy masowej	10
4. Teren imprezy masowej.....	13
5. Informacje o przewidywanych zagrożeniach pożarowych i innych miejscowych zagrożeniach. Metodyka oceny zagrożenia.	14
6. Zdolność organizatora imprezy do podjęcia działań.....	23
7. Weryfikacja treści przedłożonej dokumentacji w trakcie prowadzonych czynności kontrolno – rozpoznawczych.	23
8. Kwalifikacje osób sporządzających dokumentację w zakresie ochrony przeciwpożarowej	25
9. Pragmatyka służbowa związana z opiniowaniem	25
10. Podstawowe wymagania ochrony przeciwpożarowej dla obiektów i terenów.....	27

PAŃSTWOWY ZWIĄZKOWY ZWIĄZEK
ZAWIĄZANEK

Wydział ds. Bezpieczeństwa

Wstęp

Kwestie bezpieczeństwa pożarowego osób przebywających w obiektach lub na terenach są materią skomplikowaną w ogóle, a w przypadku dużych zgromadzeń, jakimi są imprezy masowe, szczególnie. Bardzo często skalę problemu potęguje fakt organizowania wspomnianych imprez w miejscach wykorzystywanych do tego celu doraźnie. Wówczas pojawiają się m.in. kwestie właściwej zabudowy (aranżacji) przestrzeni imprezy, zapewnienia odpowiednich cech pożarowych wykorzystywanych materiałów, zagwarantowania warunków ewakuacji, czy spełnienia wymagań bezpieczeństwa przez montowane instalacje i urządzenia techniczne, w tym przeciwpożarowe. Istnieje również ryzyko, że przy złożoności problemu, organizatorzy rozpatrywanych imprez mogą nie mieć wystarczającej świadomości w aspekcie ciążyących na nich obowiązków, co może prowadzić do nieterminowego przedkładania wymaganej prawem dokumentacji lub przedkładania dokumentacji nie określającej właściwych procedur techniczno – organizacyjnych w zakresie bezpieczeństwa pożarowego. Konsekwencją takiego stanu rzeczy może być z kolei niezapewnienie odpowiednich zasobów sił i środków w zakresie przeciwdziałania groźbie powstania pożaru lub innego zdarzenia niebezpiecznego oraz reagowania na wypadek ich wystąpienia. Rozwiązywaniu potencjalnych problemów w analizowanym obszarze nie sprzyja również występująca zazwyczaj presja czasowa.

W związku z powyższym zasadne jest opracowanie wskazówek dotyczących procesu opiniowania pod względem ochrony przeciwpożarowej imprez masowych, pomyślanych jako komentarz do obowiązujących w tym zakresie wymagań, zawartych zarówno w aktach prawnych, jak i dokumentach odniesienia stanowiących element wiedzy technicznej. W opracowaniu zawarte zostaną wnioski wynikające z dotychczasowych doświadczeń organów ochrony przeciwpożarowej w tym zakresie oraz rekomendacje w kontekście dobrej praktyki, jaka powinna być stosowana w celu zapewnienia bezpieczeństwa pożarowego imprez masowych.

Należy wyrazić nadzieję, że zapoznanie się ze wspomnianymi wskazówkami, przede wszystkim organizatorów imprez masowych, ale także osób przeprowadzających czynności kontrolno – rozpoznawcze, będzie stanowiło przyczynek do usprawnienia omawianego procesu opiniowania.

1. Dokumenty odniesienia

Podstawy prawne

1. Ustawa z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz.U. Nr 62, poz.504, z późn.zm.) **[1]**.
2. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. z 2009 r. Nr 178, poz.1380, z późn.zm.) **[2]**.
3. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz.U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623, z późn.zm.) **[3]**.
4. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 sierpnia 2009 r. w sprawie instrukcji postępowania w przypadku powstania pożaru lub innego miejscowego zagrożenia w miejscu i czasie imprezy masowej (Dz.U. Nr 135, poz.1113) **[4]**.
5. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 10 czerwca 2010 r. w sprawie warunków bezpieczeństwa, jakie powinny spełniać stadiony, na których mogą odbywać się mecze piłki nożnej (Dz.U. Nr 121, poz.820) **[5]**.
6. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz.U. Nr 109, poz. 719) **[6]**.
7. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 24 lipca 2009 r. w sprawie przeciwpożarowego zaopatrzenia w wodę oraz dróg pożarowych (Dz.U. Nr 124, poz.1030) **[7]**.
8. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 czerwca 2003 r. w sprawie uzgadniania projektu budowlanego pod względem ochrony przeciwpożarowej (Dz.U. Nr 121, poz.1137, z późn.zm) **[8]**.
9. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U. Nr 75, poz. 690, z późn. zm.) **[9]**.
10. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 18 lutego 2011 r. w sprawie sposobu prowadzenia prac z użyciem materiałów wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego oraz podczas oczyszczania terenów **[10]**.
11. Ustawa z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (Dz.U. z 2006, Nr 225, poz.1635) **[11]**.
12. Rozporządzenie Ministra Wewnętrznych i Administracji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie sposobu utrwalania przebiegu imprezy masowej (Dz. U. Nr 16, poz. 73) **[12]**.
13. Rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej organizatorów imprez masowych z dnia 17 grudnia 2003 r. (Dz.U.Nr 220, poz.2179) **[13]**.
14. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie szczegółowych zasad ustalania szkód poniesionych w związku z zabezpieczaniem imprez masowych oraz trybu wypłaty należnych z tego tytułu odszkodowań z dnia 7 sierpnia 2002 (Dz. U. Nr 136, poz.1148) **[14]**.

Polskie Normy

1. PN-EN 13200-1:2005 Obiekty widowiskowe. Część 1: Wymagania dotyczące projektowania widowni. Wyszczególnienie [15].
2. PN-EN 13200-3:2006 Obiekty widowiskowe. Część 3: Elementy oddzielające. Wymagania [16].
3. PN-EN 13200-4:2007 Obiekty widowiskowe. Część 4: Siedziska. Właściwości wyrobu [17].
4. PN-EN 13200-5:2007 Obiekty widowiskowe. Część 5: Trybuny teleskopowe [18].
5. PN-EN 13200-6:2007 Obiekty widowiskowe. Część 6: Trybuny demontowalne (tymczasowe) [19].
6. PN-HD 60364-7-740:2009 Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych -- Część 7-740: Wymagania dotyczące specjalnych instalacji lub lokalizacji -- Tymczasowe instalacje elektryczne obiektów, urządzeń rozrywkowych i straganów na terenie targów, wesołych miasteczek i cyrków [20].
7. PN-EN 1838:2005 Zastosowania oświetlenia -- Oświetlenie awaryjne [21].
8. PN-N-01256/01:1992 „Znaki bezpieczeństwa. Ochrona przeciwpożarowa” [22].
9. PN-N-01256/02:1992 „Znaki bezpieczeństwa. Ewakuacja” [23].
10. PN-N-01256/04:1992/Az1 „Znaki bezpieczeństwa. Zasady umieszczania znaków bezpieczeństwa na drogach ewakuacyjnych i drogach pożarowych [24].

Poradniki

1. „Guide to Safety at Sports Grounds” („Podręcznik bezpieczeństwa na obiektach sportowych”) opublikowany przez Football Licensing Authority za zgodą Departamentu Kultury, Mediów i Sportu Wielkiej Brytanii [25].
2. Koncepcja zapewnienia bezpieczeństwa i porządku w miejscach publicznego oglądania przekazu telewizyjnego meczów UEFA EURO 2012™ (oficjalne strefy kibica/ publiczne strefy transmisji), opublikowana przez Komitet do spraw Bezpieczeństwa Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012™ [26].

2. Dokumenty wymagane do przedłożenia wraz z wnioskiem o wydanie opinii

Zakres dokumentacji wymaganej do przedłożenia wraz z wnioskiem o wydanie opinii o niezbędnej wielkości sił i środków potrzebnych do zabezpieczenia imprezy masowej, zastrzeżeniach do stanu technicznego obiektu (terenu) oraz o przewidywanych zagrożeniach określono w art. 25 – 27 ustawy [1].

Obejmuje ona w szczególności:

- 1) graficzny plan obiektu (terenu), na którym ma być przeprowadzona impreza masowa, wraz z jego opisem, zawierający:
 - a) oznaczenie dróg dojścia i rozchodzenia się osób uczestniczących w imprezie masowej, dróg ewakuacyjnych i dróg dojazdowych dla pojazdów służb ratowniczych i Policji,

- b) oznaczenie punktów pomocy medycznej, punktów czerpalnych wody do picia i do celów przeciwpożarowych oraz punktów informacyjnych,
 - c) oznaczenie lokalizacji hydrantów przeciwpożarowych, zaworów, przyłączy wody, gazu i energii elektrycznej oraz innych elementów mających wpływ na bezpieczeństwo użytkowników obiektu lub terenu,
 - d) informacje o rozmieszczeniu służb porządkowych oraz służb informacyjnych, rozmieszczeniu osób uczestniczących w imprezie masowej i ewentualnym rozdzieleniu ich według sektorów oraz o rozmieszczeniu punktów gastronomicznych i sanitariatów;
- 2) **instrukcję postępowania w przypadku powstania pożaru lub innego miejscowego zagrożenia w miejscu i w czasie imprezy masowej,**
- 3) terminarz rozgrywek meczów piłki nożnej lub terminarz innych imprez masowych - w przypadku imprez masowych organizowanych cyklicznie;
- 4) informację o:
- a) liczbie miejsc dla osób na imprezie masowej,
 - b) przewidywanych zagrożeniach bezpieczeństwa i porządku publicznego,
 - c) liczbie, organizacji, oznakowaniu, wyposażeniu i sposobie rozmieszczenia służby porządkowej oraz służby informacyjnej;
- 5) osobie wyznaczonej na kierownika do spraw bezpieczeństwa, w tym jego dane obejmujące: imię, nazwisko, numer PESEL, numer i datę wydania zaświadczenia o ukończeniu kursu dla kierowników do spraw bezpieczeństwa imprez masowych, a w przypadku imprezy masowej podwyższonego ryzyka dodatkowo numer i datę wydania licencji pracownika ochrony fizycznej drugiego stopnia;
- 6) informację o sposobie zapewnienia identyfikacji osób biorących udział w imprezie masowej - w przypadku meczu piłki nożnej lub imprezy masowej podwyższonego ryzyka;
- 7) informację o zainstalowanych urządzeniach rejestrujących obraz i dźwięk,
- 8) harmonogram udostępnienia obiektu lub terenu uczestnikom imprezy masowej oraz harmonogram opuszczenia przez nich tego obiektu lub terenu, jeżeli regulamin imprezy masowej przewiduje zmienną liczbę osób w czasie jej trwania,
- 9) program i regulamin imprezy masowej, wraz z informacją o sposobie udostępnienia go uczestnikom imprezy masowej;
- 10) regulamin obiektu (terenu), wraz z informacją o sposobie udostępnienia go uczestnikom imprezy masowej;
- 11) pisemną instrukcję określającą zadania służby porządkowej oraz służby informacyjnej;
- 12) warunki łączności pomiędzy podmiotami biorącymi udział w zabezpieczeniu imprezy masowej.
- 13) Potwierdzenie powiadomienia właściwego miejscowo komendanta oddziału Straży Granicznej w przypadku przeprowadzania imprezy masowej w strefie nadgranicznej.

Przedmiotowe przepisy stanowią również, że organ może zażądać od organizatora dodatkowej dokumentacji w postaci:

- 1) kopii aktualnych protokołów z kontroli, o których mowa w art. 62 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (Dz. U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623, z późn. zm.), dotyczących m.in. badania: instalacji gazowych, przewodów kominowych (dymowych, spalinowych i wentylacyjnych) oraz instalacji elektrycznej i piorunochronnej w zakresie stanu sprawności połączeń, osprzętu,

- zabezpieczeń i środków ochrony od porażeń, oporności izolacji przewodów oraz uziemień instalacji i aparatów;
- 2) dokumentu poświadczającego spełnienie obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia, o którym mowa w art. 53 ust. 1 (ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej organizatora za szkody wyrządzone osobom uczestniczącym w imprezie masowej);
 - 3) pisemnej zgody na przeprowadzenie imprezy masowej, wydanej przez kierownika jednostki organizacyjnej Lasów Państwowych, parku narodowego lub krajobrazowego - w razie przeprowadzania imprezy na terenach będących w zarządzie tej jednostki.

Zakres wspomnianej dokumentacji wydaje się szeroki. Wynika to m.in. z faktu, że wobec różnic w wymaganiach poszczególnych organów, w trakcie procesu legislacyjnego nie udało się doprowadzić do pełnej integracji zakresu wymaganej do przedłożenia dokumentacji, co było intencją organów Państwowej Straży Pożarnej. W związku z powyższym można zauważyć, iż niektóre kwestie wymagane do zawarcia w podstawowym dokumencie z punktu widzenia ochrony przeciwpożarowej, tj. w instrukcji postępowania w przypadku powstania pożaru lub innego miejscowego zagrożenia w miejscu i w czasie imprezy masowej, powtarzają się także w zakresie innych dokumentów wymaganych przez ustawę. Jest to pewien mankament przepisu, z którym jednak można sobie radzić ujmując wszystkie kwestie wymagane przez prawo w jednym kompleksowym dokumencie, np. „Kompleksowej instrukcji bezpieczeństwa imprezy masowej”. W tym miejscu należy podkreślić, że organy opiniujące nie powinny kwestionować a wręcz przeciwnie promować takie zintegrowane podejście.

Niemniej, niezależnie od strategii „dokumentacyjnej” przyjętej przez organizatora imprezy masowej, jak wspomniano już wcześniej, z punktu widzenia ochrony przeciwpożarowej, najważniejsze kwestie podlegające ocenie określono w przepisach odnoszących się do instrukcji postępowania w przypadku powstania pożaru lub innego miejscowego zagrożenia w miejscu i w czasie imprezy masowej. Z tego też względu, zostanie ona kompleksowo omówiona w jednym z kolejnych punktów niniejszego opracowania.

Niejednokrotnie, zwłaszcza w sytuacji, gdy organizator imprezy nie jest właścicielem lub zarządcą obiektu, kontrowersje budzą żądania organów dotyczące okazania dokumentów potwierdzających przestrzeganie w obiektach wymagań przepisów przeciwpożarowych. Zjawisko to nasila się szczególnie w przypadku obiektów tymczasowych, w odniesieniu do których w przepisach techniczno – budowlanych oraz przeciwpożarowych zawarto określone wymagania, m.in. w zakresie ich lokalizacji, odporności ogniowej elementów, z których są wykonane, warunków ewakuacji itp.

W reakcji na te wyzwania, w skrajnych sytuacjach pojawiają się nawet głosy o braku podstaw do żądania takich dokumentów.

W związku z powyższym należy wyraźnie zaznaczyć, że:

- 1) istnieją podstawy prawne, żądania tych dokumentów, chociażby w ramach potwierdzenia (wykazania) prawdziwości informacji zawartych w charakterystyce obiektów, o której mowa w rozporządzeniu [4],

- 2) zapewnienie dostępności przedmiotowych dokumentów na potrzeby wydania omawianych opinii powinno być realizowane przez organizatora imprezy; w tym kontekście, zwłaszcza w sytuacji, kiedy organizator nie jest zarządcą obiektu, powinien on zadbać o ten szczegół w trakcie zawierania umowy na korzystanie z danego obiektu,
- 3) organy Państwowej Straży Pożarnej, co do zasady nie mogą akceptować określonego stanu bez uzyskania wiarygodnych dowodów, w zakresie posiadania przed dany obiekt, jego elementy lub urządzenia określonych cech w zakresie bezpieczeństwa pożarowego.

Zazwyczaj nie występują problemy z oceną techniczną, a w sytuacji gdy organizator imprezy korzysta również z usług służb „ochrony” zarządcy obiektu, także organizacyjnej strony bezpieczeństwa pożarowego obiektów stałych, użytkowanych w trakcie imprezy, zgodnie z ich pierwotnym przeznaczeniem. W tych przypadkach organy PSP w procesie wydawania opinii uwzględniają znajdujące się w ich posiadaniu dane o tych obiektach, ustalone w czasie wcześniej prowadzonych w nich czynności kontrolno – rozpoznawczych, w szczególności dotyczących:

- czynności tzw. odbiorowych, poprzedzających przekazanie obiektów do użytkowania,
- okresowych kontroli w zakresie przestrzegania przepisów przeciwpożarowych w obiektach, obejmujących również kwestie organizacyjne ochrony przeciwpożarowej, ustalone w instrukcjach bezpieczeństwa pożarowego.

W takich przypadkach dodatkowe żądania, oprócz wynikających wprost z przepisów o bezpieczeństwie imprez masowych, ograniczają się w praktyce do:

- 1) okazania dokumentów potwierdzających przestrzeganie reżimów w zakresie przeglądów i badań okresowych instalacji i urządzeń podlegających takiemu obowiązkowi,
- 2) informacji na temat zakresu zmian techniczno – organizacyjnych, przede wszystkim tych wpływających na warunki ewakuacji, dokonanych w obiekcie w związku z organizacją danej imprezy masowej.

Wymienione powyżej dokumenty powinny być dostępne w obiekcie, chociażby w ramach obowiązków związanych z prowadzeniem przez zarządcę książki obiektu budowlanego, w związku z czym nie powinno być problemów z ich okazaniem organom ochrony przeciwpożarowej.

Znacznie bardziej skomplikowana sytuacja może wystąpić i często występuje w sytuacji prowadzenia prac związanych z zagospodarowaniem terenu imprezy obejmujących między innymi wznoszenie obiektów tymczasowych. Wówczas mogą wystąpić uwarunkowania obejmujące w szczególności:

- 1) obowiązek opracowania dokumentacji projektowej i jej uzgodnienia z rzeczoznawcą do spraw zabezpieczeń przeciwpożarowych; w świetle § 4 rozporządzenia [8], przedmiotowego uzgodnienia wymagają następujące projekty budowlane, które mogą dotyczyć obiektów tymczasowych:
 - a) budynku zawierającego strefę pożarową zakwalifikowaną do kategorii zagrożenia ludzi ZL I, ZL II lub ZL V, np. namiotu przeznaczonego dla ponad 50 osób,

- b) obiektu budowlanego innego niż budynek, przeznaczonego do użyteczności publicznej lub zamieszkania zbiorowego, w którym przewiduje się możliwość jednoczesnego przebywania w strefie pożarowej ponad 50 osób na powierzchni do 2.000 m², np. widowni z trybunami tymczasowymi,
 - c) sieci wodociągowej przeciwpożarowej z hydrantami zewnętrznymi przeciwpożarowymi, przeciwpożarowego zbiornika wodnego oraz stanowiska czerpania wody do celów przeciwpożarowych;
- 2) konieczność uwzględnienia wymagań ochrony przeciwpożarowej, określonych w szczególności w rozdziale 10 rozporządzenia [9], w tym między innymi dotyczących usytuowania obiektu tymczasowego względem innych obiektów, reakcji na ogień materiałów/wyrobów zastosowanych do budowy obiektu tymczasowego, wyposażenia w oświetlenie awaryjne oraz zapewnienia odpowiednich warunków ewakuacji i oznakowania wyjść ewakuacyjnych znakami bezpieczeństwa,
 - 3) w przypadku konieczności zastosowania urządzeń przeciwpożarowych, np. oświetlenia awaryjnego, wykazanie spełnienia wymagań w zakresie oceny zgodności, np. deklaracja zgodności, świadectwo dopuszczenia, itp.

W praktyce najczęstsze zastrzeżenia organów PSP w związku ze stosowaniem obiektów tymczasowych podczas imprez masowych budzi:

- niezachowanie minimalnych odległości między obiektami, wymaganych ze względu na ochronę przeciwpożarową,
- niezachowanie odpowiednich warunków ewakuacji,
- brak potwierdzenia (udokumentowania) wymaganych cech palności dla materiałów/wyrobów zastosowanych do budowy obiektów oraz ich wyposażenia w zakresie reakcji na ogień (zazwyczaj w odniesieniu do wymagania posiadania parametru co najmniej trudno zapalności),
- niezachowanie wymagań w zakresie instalacji użytkowych, w tym elektrycznej, grzewczej oraz gazowej,

Mając na względzie:

- różnorodność możliwych rozwiązań w zakresie zagospodarowania terenu imprezy oraz aranżacji sytuowanych na terenie imprezy obiektów,
- towarzyszącą tego typu przedsięwzięciom presję czasową,
- możliwe występowanie utrudnień, m.in. ze względu na istniejące uwarunkowania przestrzenne, trudności w doprowadzeniu oraz podłączeniu do obiektów tymczasowych instalacji i urządzeń technicznych,

zasadnym jest korzystanie, jak to zarekomendowano m.in. w Koncepcji... [26], z profesjonalnego nadzoru osób posiadających odpowiednie kwalifikacje w zakresie ochrony przeciwpożarowej, nawet w przypadku braku formalnych wymagań co do takiego nadzoru.

W tym miejscu należy wspomnieć o niebezpieczeństwie popełnienia krytycznych błędów mogących powodować niemożność wydania pozytywnej opinii, w przypadku coraz powszechniej wykorzystywanej procedury dokonywania poważnych zmian w zakresie ochrony przeciwpożarowej w trybie zgłoszenia robót, co formalnie zwalnia zgłaszającego z obowiązku sporządzenia projektu

budowlanego i jego uzgodnienia pod względem ochrony przeciwpożarowej. Niestety powyższe bardzo często skutkuje:

- przedkładaniem dokumentacji o niskiej jakości merytorycznej oraz niekompletnej,
- proponowaniem rozwiązań powodujących zagrożenie życia ludzi,
- utrudnieniem i wydłużeniem procesu opiniowania (konieczność analizy, wzywania do uzupełniania informacji, formułowania uwag a następnie konieczność sprawdzenia ich zrealizowania itp.).

Udział w tym procesie osób posiadających odpowiednie kwalifikacje niewątpliwie przyczyniłby się do usprawnienia tego procesu.

3. Instrukcja postępowania w przypadku pożaru lub innego miejscowego zagrożenia w miejscu i w czasie imprezy masowej

Jak wspomniano już kilkakrotnie, podstawowym dokumentem poddawany pod ocenę w procesie opiniowania imprez masowych pod względem spełnienia wymagań ochrony przeciwpożarowej jest instrukcja postępowania w przypadku pożaru lub innego miejscowego zagrożenia w miejscu i w czasie imprezy masowej, która winna być opracowywana zgodnie z postanowieniami rozporządzenia [4]. Poniżej przedstawiono omówienie wymagań co do jej zawartości.

Część opisowa

W tej części ujmowane są dane charakteryzujące imprezę oraz obiekty, w których jest ona organizowana, także pod względem pożarowym. W szczególności należy wskazać:

- 1) nazwę imprezy masowej oraz czas jej rozpoczęcia i zakończenia lub terminarz cyklicznych imprez masowych,
- 2) nazwę organizatora imprezy masowej,
- 3) nazwę i adres obiektu, w którym odbędzie się impreza masowa, lub terenu, na którym ona się odbędzie,
- 4) numer telefonu stacjonarnego i komórkowego oraz adres zamieszkania lub siedziby organizatora imprezy masowej, właściciela obiektu, w którym odbędzie się impreza masowa, lub terenu, na którym ona się odbędzie, podmiotu użyczającego obiekt lub teren na czas trwania imprezy masowej, kierownika do spraw bezpieczeństwa, osoby bezpośrednio odpowiedzialnej za ochronę przeciwpożarową w czasie trwania imprezy masowej, jeżeli jest ona powołana,
- 5) charakterystykę ogólną imprezy masowej, obejmującą:
 - a) informacje dotyczące warunków organizacyjno-technicznych imprezy masowej;
 - b) program imprezy masowej;
 - c) informacje o niezbędnej wielkości sił i środków (organizatora) potrzebnych do zabezpieczenia imprezy masowej w razie powstania pożaru lub innego miejscowego zagrożenia;
 - d) informacje o maksymalnej liczbie osób, które mogą uczestniczyć w imprezie masowej, oraz o miejscu ich przebywania.

- 6) charakterystykę pożarową obiektu lub terenu, w tym terenu przylegającego, oraz przewidywane zagrożenia pożarowe i inne miejscowe zagrożenia mogące wystąpić podczas imprezy masowej, obejmujące:
- a) informacje dotyczące:
 - powierzchni,
 - wysokości obiektu i liczby kondygnacji,
 - kwalifikacji obiektu ze względu na jego przeznaczenie i sposób użytkowania,
 - podziału obiektu lub terenu na strefy pożarowe,
 - występowania w obiekcie lub na terenie, w tym na terenie przyległym, materiałów niebezpiecznych pożarowo,
 - sprzętu ratowniczego i gaśniczego oraz środków gaśniczych niezbędnych do zabezpieczenia imprezy masowej w zakresie działań ratowniczo-gaśniczych, z uwzględnieniem urządzeń przeciwpożarowych, zaopatrzenia w wodę do zewnętrznego gaszenia pożaru oraz rodzaju i liczby gaśnic,
 - dróg dojazdowych do miejsca imprezy masowej, w tym dróg pożarowych;
 - b) informacje o lokalizacji, warunkach usytuowania i zabezpieczenia miejsc noclegowych uczestników na terenie imprezy masowej, w szczególności pól namiotowych i biwakowych oraz kempingów, jeśli takie są organizowane;
 - c) informacje o przewidywanych zagrożeniach pożarowych i innych miejscowych zagrożeniach,
 - d) informacje o warunkach ewakuacji w zakresie długości, szerokości i wysokości przejść, dojazdów i dróg ewakuacyjnych, liczbie i szerokości wyjść ewakuacyjnych oraz oświetleniu awaryjnym;
 - e) informacje o stopniu palności materiałów użytych do budowy tymczasowych obiektów budowlanych, w tym scen, trybun, namiotów, oraz wystroju i wyposażenia tych obiektów;
 - f) informacje dotyczące podziału obiektu lub terenu na sektory, z podaniem liczby miejsc dla osób uczestniczących w imprezie masowej oraz sposobu rozmieszczenia, łączenia ze sobą i umocowania siedzeń;
 - g) informacje dotyczące lokalizacji i pojemności parkingów dla pojazdów uczestników imprezy masowej, pozostających w bezpośrednim sąsiedztwie miejsca imprezy masowej, jeżeli zapewnia je organizator;
 - h) informacje dotyczące lokalizacji i pojemności parkingów dla pojazdów Policji, służb porządkowych, informacyjnych i ratowniczych, ze szczególnym uwzględnieniem pojazdów pożarniczych;
 - i) informacje o sposobie rozmieszczenia służb porządkowych, informacyjnych i ratowniczych oraz Policji;
 - j) informacje o wzniesionych na czas imprezy masowej tymczasowych obiektach budowlanych, z uwzględnieniem informacji o:
 - spełnieniu wymagań określonych w przepisach budowlanych, ochrony przeciwpożarowej i sanitarnych,
 - spełnianych przez nie funkcjach,
 - odległości między nimi oraz odległości od innych obiektów,
 - maksymalnej liczbie osób, które mogą uczestniczyć w imprezie masowej,
 - zastosowanych zabezpieczeniach przeciwpożarowych;

- k) informacje o instalacjach użytkowych, o których mowa w przepisach budowlanych, zainstalowanych na czas imprezy masowej w obiektach, w tym w tymczasowych obiektach budowlanych, lub na terenie imprezy masowej, oraz o sposobie ich wyłączenia;
- l) w przypadku pokazu pirotechnicznego, dokumentację organizacyjno-techniczną pokazu pirotechnicznego, wykonaną zgodnie z przepisami dotyczącymi prowadzenia prac z użyciem materiałów wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego.
- m) określenie warunków łączności pomiędzy służbami porządkowymi i informacyjnymi organizatora oraz jednostkami ochrony przeciwpożarowej, w czasie imprezy masowej;

Część graficzna

Informacjom opisowym powinna towarzyszyć wizualizacja części z nich na planach graficznych.

Wymaga się aby obejmowała ona w szczególności oznaczenia:

- 1) terenu umożliwiającego przeprowadzenie imprezy masowej;
- 2) lokalizacji punktu przyjęcia sił i środków służb ratowniczych i Policji;
- 3) przebiegu dróg dojazdowych do miejsca imprezy masowej, w tym dróg pożarowych;
- 4) lokalizacji miejsc odcięcia mediów zasilających, z uwzględnieniem wyłączników i tablic rozdzielczych prądu elektrycznego oraz kurków głównych instalacji gazowej;
- 5) lokalizacji na terenie imprezy masowej obiektów, ogrodzeń oraz innych stałych elementów zagospodarowania terenu, usytuowanych w sposób uniemożliwiający lub utrudniający dostęp do miejsca imprezy masowej służbom ratowniczym;
- 6) lokalizacji na terenie imprezy masowej oraz na terenie przyległym pól namiotowych i biwakowych oraz kempingów, jeżeli takie są organizowane;
- 7) dróg i wyjść ewakuacyjnych oraz miejsca zbiórki do ewakuacji;
- 8) lokalizacji gaśnic, hydrantów wewnętrznych i zewnętrznych, miejsc ręcznego uruchamiania urządzeń przeciwpożarowych, punktów czerpania wody do celów gaśniczych;
- 9) miejsc rozmieszczenia służb porządkowych, informacyjnych i ratowniczych, przewidzianych do wykorzystania w przypadku powstania pożaru lub innego miejscowego zagrożenia;
- 10) lokalizacji pomieszczeń służb kierujących zabezpieczeniem imprezy masowej;
- 11) lokalizacji punktu pomocy medycznej;
- 12) lokalizacji miejsca stacjonowania pojazdów pożarniczych jednostek ochrony przeciwpożarowej, jeżeli są przewidziane do zabezpieczenia imprezy masowej.

Procedury postępowania na wypadek pożaru lub innego zagrożenia

Trzecią grupę zasadniczych wymagań przeciwpożarowych stanowią informacje na temat procedur postępowania organizatora imprezy oraz podległych mu służb na wypadek powstania pożaru lub innego zdarzenia niebezpiecznego. Obejmują one:

- 1) opis procedury postępowania służb porządkowych i informacyjnych w przypadku powstania pożaru lub innego miejscowego zagrożenia, a w szczególności ich współpracę z jednostkami ochrony przeciwpożarowej, ze wskazaniem:
 - a) członka służby, która zawiadamia służby ratownicze i Policję,
 - b) służby wyznaczonej do gaszenia pożaru lub usuwania skutków innych miejscowych zagrożeń do czasu przybycia służb, o których mowa w lit. a;
- 2) opis systemu ostrzegania w formie komunikatów głosowych lub sygnałów ostrzegawczych podawanych do wiadomości uczestnikom imprezy masowej w przypadku pożaru lub innego miejscowego zagrożenia, a w szczególności:
 - a) teksty komunikatów głosowych i rodzaje sygnałów ostrzegawczych, w zależności od przewidywanych zagrożeń pożarowych i innych miejscowych zagrożeń,
 - b) obszary objęte zasięgiem nadawanych komunikatów głosowych i sygnałów ostrzegawczych, w zależności od przewidywanych zagrożeń pożarowych i innych miejscowych zagrożeń,
 - c) osoby upoważnione do nadawania komunikatów głosowych i sygnałów ostrzegawczych;
- 3) opis organizacji ewakuacji i sposobu jej przeprowadzenia, z określeniem miejsc zbiórki do ewakuacji, a w szczególności:
 - a) zadania kierownika do spraw bezpieczeństwa,
 - b) zadania służb porządkowych i informacyjnych, z określeniem osób przewidzianych do kierowania ewakuacją ;

Większość z przytoczonych powyżej wymagań jest oczywista i nie wymaga głębszego komentarza, ale w odniesieniu do niektórych zasadne jest przedstawienie kilku słów wyjaśnienia, co nastąpi poniżej.

4. Teren imprezy masowej

Spotykane w przedmiotowym zakresie problemy związane są przede wszystkim z próbami „formalnego” wyłączenia z terenu imprezy niektórych obiektów, ewidentnie związanych z daną imprezą oraz „niezauważania” obiektów sąsiadujących z terenem imprezy. W związku z tym zwraca się uwagę, że:

- 1) w przedkładanej dokumentacji należy odnieść się nie tylko do terenu imprezy ale także najbliższego jej otoczenia, mogącego mieć wpływ na bezpieczeństwo uczestników; przedmiotowa kwestia powinna stanowić element przeprowadzonej przez organizatora oceny zagrożenia,
- 2) nieakceptowalne jest „formalne” wyłączenie z terenu imprezy obiektów „niewygodnych”, z których korzystają jej uczestnicy (np. obiektów gastronomicznych),
- 3) niezasadne jest podejmowanie innych „zabiegów” (np. sztucznego mnożenia imprez, organizowania imprezy na terenie innej imprezy itp.), mających na celu „wykreowanie” innej rzeczywistości formalnej w stosunku do realnie występujących uwarunkowań.

W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w powyższym zakresie organy Państwowej Straży Pożarnej powinny podnieść ten fakt w opinii, odpowiednio go uzasadniając. W ramach wspomnianego uzasadnienia należy przede wszystkim odnosić się do:

- 1) powiązania funkcjonalnego obiektów, włączając w to korzystanie z nich przez uczestników imprezy,
- 2) wniosków wynikających z oceny zagrożenia, w tym oddziaływania obiektów sąsiadujących z terenem imprezy na jej bezpieczeństwo,
- 3) liczby uczestników imprezy, w kontekście jej realności.

5. Informacje o przewidywanych zagrożeniach pożarowych i innych miejscowych zagrożeniach. Metodyka oceny zagrożenia.

Identyfikacja możliwych zagrożeń stanowi jeden z kluczowych elementów przygotowania procedur zapobiegawczych oraz postępowania na wypadek ich wystąpienia. Brak lub ogólnikowe ujęcie przedmiotowego zagadnienia każe wątpić co do poprawności innych elementów przygotowania organizatora pod względem ochrony przeciwpożarowej. W celu ustalenia rodzaju i skali zagrożeń można posługiwać się różnymi metodami analizy i oceny, natomiast ważne jest aby przedmiotowe działania doprowadziły do identyfikacji wszystkich możliwych do przewidzenia zagrożeń oraz określenia tzw. scenariuszy reprezentatywnych, w odniesieniu do których powinno się planować odpowiednie procedury w zakresie reagowania. Poniżej w charakterze przykładu przedstawiono metodykę wykorzystywaną przez Państwową Straż Pożarną do oceny ryzyka związanego z organizacją Turnieju EURO 2012.

W ramach przedmiotowej metodyki w skali pięciostopniowej, wykorzystując matrycę oraz arkusz ryzyka ustala się w szczególności:

- możliwe scenariusze zagrożeń,
- potencjalne miejsca i przyczyny ich wystąpienia,
- prawdopodobieństwo wystąpienia,
- skalę potencjalnych skutków,
- rodzaj działań niezbędnych do podjęcia przez różne podmioty, m.in. przez organizatora imprezy masowej.

Dane zawarte w poniższym przykładzie, odnoszące się do skali ryzyka, zaczerpnięto z analizy wykonanej przez jedno z miast gospodarzy wspomnianego Turnieju EURO 2012.

Matryca ryzyka

	SKUTKI				
	A	B	C	D	E
5	Yellow	Yellow	Red	Red	Brown
4	Yellow	Yellow	Yellow	Red	Red
3	Green	Yellow	Yellow	Yellow	Red
2	Green	Green	Yellow	Yellow	Yellow
1	Blue	Green	Green	Yellow	Yellow
PRAWDOPODOBIENSTWO					

wartości ryzyka
ekstremalne (kolor brązowy)
duże (kolor czerwony)
średnie (kolor żółty)
małe (kolor zielony)
minimalne (kolor niebieski)

PRAWDOPODOBIENSTWO

- **bardzo rzadkie (1)**
Prawdopodobieństwo pomijalne. Może wystąpić tylko wyjątkowych okolicznościach. Może wystąpić raz na 100 lub więcej lat.
- **rzadkie (2)**
Mało prawdopodobne. Nie oczekuje się, że się może zdarzyć lub istnieje mała szansa, powód, czy też inne okoliczności aby zdarzenia mogły wystąpić. Mogą one wystąpić raz na 20 lat.
- **możliwe (3)**
Sporadyczne wydarzenia. Może zdarzyć się w określonym czasie i/lub mało, rzadko przypadkowo zdarzenia, jest pewna szansa, powód, czy też urządzenia powodujące, że zdarzenie może wystąpić. Może zdarzyć się raz na 10 lat.

- **prawdopodobne (4)**

Dość częste wydarzenia. Jest prawdopodobne, że wystąpi w większości okolicznościach i/lub zdarzenia są systematycznie dokumentowane i występuje znaczna szansa, powód, lub urzędzenia pozwalające na jego wystąpienie. Może zdarzyć się raz na rok.

- **bardzo prawdopodobne (5)**

Duże prawdopodobieństwo wydarzenia. Oczekuje się, że zdarzy się w większości okolicznościach i/lub zdarzenia te są bardzo dobrze udokumentowane, zdarzające się raz w miesiącu lub częściej.

SKUTKI

(Z – życie i zdrowie, M – mienie, S – środowisko)

- **nieistotne (A)**

Z - Nie ma ofiar śmiertelnych i rannych (mogą wystąpić znikome urazy). Nikt lub mała liczba ludzi została przemieszczona na krótki okres czasu (do 2 godzin). Nikt lub niewielka liczba osób wymaga pomocy.

M - Praktycznie bez zniszczeń. Brak lub niewielkie straty finansowe, minimalne szkody.

S - Niemierzalny efekt w środowisku naturalnym.

- **małe (B)**

Z - Lekkie obrażenia niewielkiej ilości osób <10, wymagające pierwszej pomocy lecz bez ofiar śmiertelnych.

M - Występują pewne zniszczenia. Niewielkie straty/szkody.

S - Niewielki wpływ na środowisko naturalne o krótkotrwałym Występują pewne zniszczenia. Niewielkie straty/szkody. m efekcie.

- **średnie (C)**

Z - Poważne obrażenia niewielkiej ilości osób < 10, większa liczba osób o lekkich obrażeniach >10 Potrzebna pomoc medyczna lecz bez ofiar śmiertelnych. Niektórzy wymagają hospitalizacji. Potrzebne dodatkowe miejsca w szpitalach oraz dodatkowy personel medyczny. Przebywanie ewakuowanych ludzi w wyznaczonych miejscach z możliwością powrotu w ciągu 24 godzin.

M - Straty o oddziaływaniu lokalnym. Spore straty finansowe.

S - Pewne skutki w środowisku naturalnym lecz krótkotrwałe lub małe skutki o długotrwałym efekcie.

duże (D)

Z - Poważne obrażenia dużej ilości osób >10. Mocno poranieni, dużo osób hospitalizowanych, duża liczba osób przemieszczonych (więcej niż na 24 godziny). Ofiary śmiertelne <10. Potrzeba szczególnych zasobów do pomocy ludziom i do usuwania zniszczeń.

M - Spółeczność częściowo nie funkcjonująca, ewakuacja, zagrożenie > 100 osób. Duże straty finansowe. Potrzebna pomoc z zewnątrz.

S - Długotrwałe efekty w środowisku naturalnym.

• **katastrofalne (E)**

Z - Zbiorowe wypadki śmiertelne >10. Duża liczba poważnie rannych >100. Duża liczba hospitalizowanych. Ogólne i długotrwałe przemieszczenie ludności. Wymagana duża pomoc dla dużej liczby ludzi.

M - Rozległe zniszczenia. Ewakuacja lub zagrożenie długoterminowe >500 osób. Niemożność funkcjonowania społeczności bez istotnej zewnętrznej pomocy.

S - Duży wpływ na środowisko naturalne i /lub nieodwracalne zmiany w środowisku.

Stadion

Określanie scenariuszy dla zidentyfikowanych zagrożeń EURO 2012							
Wskazanie (identyfikacja) zagrożeń							
Lp.	Zagrożenie (opis)	Nr scenariusza	Opis szczegółowy scenariusza	Potencjalne wystąpienia (opis)	miejsca wystąpienia (opis)	Przyczyny wystąpienia zagrożenia (opis)	
1	2	4	5	6	7		
1	pożarowe	1	pożar na trybunach	trybuny, płyta boiska		podpalenie szalików, banery, race, krzeselka	-zapewnienie kompetentnych służb ochrony, porządkowych i informacyjnych, - szkolenie z zakresu ochrony p.poż. z praktycznym użyciem sprzętu i warunków ewakuacji, -właściwa eksploatacja obiektów, w tym zapewnienie okresowych badań technicznych instalacji użytkowych i urządzeń p.poż., -zapewnienie właściwych warunków ewakuacji, -zapewnienie dobrze działającego monitoringu w obiekcie i wokół niego, -organizowanie posterunków p.poż. lub pieszych zespołów p.poż. wyposażonych m.in. w gasnice i koce gasnicze, -wdrożenie skutecznego systemu kontroli kibiców uniemożliwiającego wniesienie substancji niebezpiecznych na teren obiektu, -ustalenie zasad współpracy z zewnętrznymi podmiotami ratowniczymi itp.
		2	pożar infrastruktury (zapleczu)	punkty gastronomiczne, szatnie, pomieszczenia techniczne		zwarcie instalacji elektr., podpalenia, zaprószenia, sprzęt elektryczny	jw. pod kątem zidentyfikowanych zagrożeń i oszacowanego ryzyka
		3	pożar infrastruktury teletechnicznej	Infrastruktura teletechniczna, w tym wozy transmisyjne		awarie, zwarcie instalacji elektrycznych	jw. pod kątem zidentyfikowanych zagrożeń i oszacowanego ryzyka
		4	pożar samochodu na parkingu	parking		podpalenie, wady lub nieprawidłowa eksploatacja pojazdu	jw. pod kątem zidentyfikowanych zagrożeń i oszacowanego ryzyka
		5	samopodpalenie	teren całego kompleksu		podpalenie, niestronne postępowaniu się substancjami łatwo palnymi i pirotechnicznymi	jw. pod kątem zidentyfikowanych zagrożeń i oszacowanego ryzyka

2	Wybuchowe	1	wybuch związany z użytkowaniem materiałów pożarowo niebezpiecznych	trybuny, punkty gastronomiczne, pomieszczenia techniczne	wybuch gazu, użycie materiałów pirotechnicznych wniesionych przez kibiców na stadion, inne	jw. pod kątem zidentyfikowanych zagrożeń i oszacowanego ryzyka
		2	wybuch z użyciem materiałów wybuchowych	trybuny, strefy wejść przed stadionem, pomieszczenia techniczne	umyślna działalność osób trzecich	jw. pod kątem zidentyfikowanych zagrożeń i oszacowanego ryzyka
3	Katastrofa budowlana	1	zawalenie się trybuny lub jej części, zawalenie się konstrukcji dachu	trybuny, płyta boiska	błędy projektowe, nieprawidłowe wykonanie konstrukcji	jw. pod kątem zidentyfikowanych zagrożeń i oszacowanego ryzyka
		2	zawalenie się schodów	trybuny	błędy projektowe, nieprawidłowe wykonanie, zbyt duża liczba kibiców wpuszczona jednocześnie	jw. pod kątem zidentyfikowanych zagrożeń i oszacowanego ryzyka
		3	upadek reflektorów, monitorów stadionowych, itp..	trybuny, płyta boiska	błędy projektowe, nieprawidłowy montaż	jw. pod kątem zidentyfikowanych zagrożeń i oszacowanego ryzyka
4	Zagrożenie CBRN	1	awaria obiektu użytkującego substancje niebezpieczne, w sąsiedztwie stadionu, w tym w transporcie drogowym im kolejowym, oddziaływająca na stadion	teren w sąsiedztwie stadionu w obiekcie użytkującym substancje niebezpieczne, w tym ZDR, ZZR zakłady podprogowe, w transporcie drogowym i kolejowym	przyczyny zewnętrzne, niezwiązane bezpośrednio z wydarzeniami na stadionie	jw. pod kątem zidentyfikowanych zagrożeń i oszacowanego ryzyka
		2	pojawienie się substancji niebezpiecznej lub niebezpiecznopodobnej na stadionie włączając w to czynniki CBRN	trybuny, płyta boiska, strefy wejść przed stadionem, szatnie, pomieszczenia techniczne	działanie osób trzecich, celowe działanie kibiców	jw. pod kątem zidentyfikowanych zagrożeń i oszacowanego ryzyka
5	Wywołanie paniki	1	utrudnienia lub uniemożliwienie ewakuacji	teren całego kompleksu	zagrożenie życia lub zdrowia powstałych w wyniku ww. scenariuszy, zamieszki, bójki chuliganów, fałszywy alarm, użycie gazu łzawiącego poprzez służby porządkowe	jw. pod kątem zidentyfikowanych zagrożeń i oszacowanego ryzyka
6	Anomalia pogodowe	1	gwałtowne ulewę	płyta boiska, pierwsze rzędy trybun oraz ogrodzony teren przyległy do stadionu	zjawisko atmosferyczne o gwałtownym przebiegu	jw. pod kątem zidentyfikowanych zagrożeń i oszacowanego ryzyka
		2	wyładowania atmosferyczne	teren całego kompleksu	zjawisko atmosferyczne o gwałtownym przebiegu	jw. pod kątem zidentyfikowanych zagrożeń i oszacowanego ryzyka
		3	wichury	teren całego kompleksu	zjawisko atmosferyczne o gwałtownym przebiegu	jw. pod kątem zidentyfikowanych zagrożeń i oszacowanego ryzyka
		4	powodziowe	pryzemie i kondygnacja podziemna stadionu, płyta boiska, strefy wejść przed stadionem	konsekwencja wezbrania wód w sąsiedztwie obiektu	jw. pod kątem zidentyfikowanych zagrożeń i oszacowanego ryzyka

Strefa kibica

Określanie scenariuszy dla zidentyfikowanych zagrożeń EURO 2012						
Wskaźanie (identyfikacja) zagrożeń		Określanie scenariuszy dla zidentyfikowanych zagrożeń EURO 2012				
Lp.	Zagrożenie (opis)	Nr scenariusza w ramach danego zagrożenia	Opis szczegółowy scenariusza	Potencjalne wystąpienia (opis)	Przyczyny wystąpienia zagrożenia (opis)	Działania do podjęcia przez organizatora imprezy masowej
1	2	4	5	6	7	
1	Pożarowe	1	pożar w tłumie ludzi	obszar całej strefy	podpalenie szalików, banery, race,	-zapewnienie kompetentnych służb ochrony, porządkowych i informacyjnych, - szkolenie z zakresu ochrony p.poż. z praktycznym użyciem sprzętu i warunków ewakuacji, -właściwe zaprojektowanie i eksploatacja obiektów, w tym tymczasowych, - zapewnienie wymagań w zakresie eksploatacji instalacji i urządzeń technicznych, w tym przeciwpożarowych, -zapewnienie właściwych warunków ewakuacji, -zapewnienie dobre działającego monitoringu w strefie i wokół niej, -zorganizowanie posterunków p.poż. lub pieszych zespołów p.poż. wyposażonych m.in. w gaśnice i koce gaśnicze, -wdrożenie skutecznego systemu kontroli kibiców uniemożliwiającego wnieście substancji niebezpiecznych na teren strefy, -ustalenie zasad współpracy z zewnętrznymi podmiotami ratowniczymi itp.
		2	pożar infrastruktury (zaplecza)	punkty gastronomiczne, szatnie, pomieszczenia techniczne, inne obiekty tymczasowe	zwarcie instalacji elektr., podpalenia, zapróśzenia, sprzęt elektryczny	jw. pod kątem zidentyfikowanych zagrożeń i oszacowanego ryzyka
		3	pożar teletechnicznej infrastruktury	infrastruktura teletechniczna, sprzęt obsługi nadawczo telewizyjnej w tym wozy	awarie, zwarcie instalacji elektrycznych, uszkodzenia elektrycznych	jw. pod kątem zidentyfikowanych zagrożeń i oszacowanego ryzyka

				transmisyjne					
				parking	pożar samochodu na parkingu				jw. pod kątem zidentyfikowanych zagrożeń i oszacowanego ryzyka
				teren całego kompleksu	samopodpalenie				jw. pod kątem zidentyfikowanych zagrożeń i oszacowanego ryzyka
2	Wybuchowe	1	wybuch związany z użytkowaniem materiałów pożarowo niebezpiecznych	punkty gastronomiczne, pomieszczenia techniczne, obiekty tymczasowe	wybuch gazu, użycie materiałów pirotechnicznych wniezionych przez kibiców				jw. pod kątem zidentyfikowanych zagrożeń i oszacowanego ryzyka
		2	wybuch z użyciem materiałów wybuchowych	teren całej strefy	umyślna działalność osób trzecich				jw. pod kątem zidentyfikowanych zagrożeń i oszacowanego ryzyka
3	Katastrofa budowlana	1	zawalenie się reflektorów lub innych obiektów tymczasowych	strefa kibica, bramki wejściowe do strefy	błędy projektowe, nieprawidłowy montaż				jw. pod kątem zidentyfikowanych zagrożeń i oszacowanego ryzyka
		1	awaria obiektu użytkującego substancje niebezpieczne, w sąsiedztwie strefy kibica, w tym w transporcie drogowym lub kolejowym, w strefie oddziaływania skutków	teren w sąsiedztwie strefy kibica w użytkującym substancje niebezpieczne, w tym ZDR, ZZR zakłady podprogowe, w transporcie drogowym i kolejowym	przyczyny zewnętrzne, niezwiązane bezpośrednio z wydarzeniami na stadionie				jw. pod kątem zidentyfikowanych zagrożeń i oszacowanego ryzyka
4	Zagrożenie CBRN	2	pojawienie się substancji niebezpiecznej lub niebezpieczno podobnej włączając w to czynniki CBRN	strefa kibica, bramki wejściowe do strefy	działanie osób trzecich, celowe działania kibiców				jw. pod kątem zidentyfikowanych zagrożeń i oszacowanego ryzyka
		1	utrudnienia lub uniemożliwienie ewakuacji	strefa kibica, bramki wejściowe do strefy	zagrożenie życia lub zdrowia powstałych w wyniku wojny, scenariuszy, zamieszki, bojkotów, chuliganów, fałszywy alarm, użycie gazu łzawiącego przez służby porządkowe				jw. pod kątem zidentyfikowanych zagrożeń i oszacowanego ryzyka
5	Wywołanie paniki	1	gwałtowne ulewę	strefa kibica, bramki wejściowe do strefy	zjawisko atmosferyczne gwałtownym przebiegu				jw. pod kątem zidentyfikowanych zagrożeń i oszacowanego ryzyka
		2	wylądowania atmosferyczne	strefa kibica, bramki wejściowe do strefy	zjawisko atmosferyczne gwałtownym przebiegu				jw. pod kątem zidentyfikowanych zagrożeń i oszacowanego ryzyka
		3	wichury	strefa kibica, bramki wejściowe do strefy	zjawisko atmosferyczne gwałtownym przebiegu				jw. pod kątem zidentyfikowanych zagrożeń i oszacowanego ryzyka
		4	powodziowe	strefa kibica, bramki wejściowe do strefy	konsekwencja wezbrania wód w sąsiedztwie strefy				jw. pod kątem zidentyfikowanych zagrożeń i oszacowanego ryzyka
6	Anomalia pogodowe	1	gwałtowne ulewę	strefa kibica, bramki wejściowe do strefy	zjawisko atmosferyczne gwałtownym przebiegu				jw. pod kątem zidentyfikowanych zagrożeń i oszacowanego ryzyka
		2	wylądowania atmosferyczne	strefa kibica, bramki wejściowe do strefy	zjawisko atmosferyczne gwałtownym przebiegu				jw. pod kątem zidentyfikowanych zagrożeń i oszacowanego ryzyka
		3	wichury	strefa kibica, bramki wejściowe do strefy	zjawisko atmosferyczne gwałtownym przebiegu				jw. pod kątem zidentyfikowanych zagrożeń i oszacowanego ryzyka
		4	powodziowe	strefa kibica, bramki wejściowe do strefy	konsekwencja wezbrania wód w sąsiedztwie strefy				jw. pod kątem zidentyfikowanych zagrożeń i oszacowanego ryzyka

Matryca ryzyka dla zagrożeń (przykład na podstawie danych rzeczywistych z jednego z miast gospodarzy Turnieju EURO 2012):

a) na stadionie

		SKUTKI				
		A	B	C	D	E
PRAWDOPODOBIENSTWO	5			Pan ₁		
	4	AP ₁ , AP ₂ , AP ₃				
	3		P ₃ , P ₄ , C ₂	P ₁ , P ₂		
	2			AP ₄	W ₁ , C ₁	
	1		P ₅		K ₃	W ₂ , K ₁ , K ₂

b) w strefie kibica

		SKUTKI				
		A	B	C	D	E
PRAWDOPODOBIENSTWO	5			Pan ₁		
	4	AP ₁ , AP ₂ , AP ₃				
	3		P ₃ , P ₄ , C ₂	P ₁ , P ₂		
	2				W ₁ , C ₁ , K ₁	
	1	AP ₄	P ₅			W ₂

Symbole w matrycy oznaczają odpowiednio scenariusze dla zagrożeń:

P- pożarowe
W- wybuchowe

K – katastrofa budowlana

C – CBRN

Pan – panika

AP – anomalia pogodowe

6. Zdolność organizatora imprezy do podjęcia działań

W kontekście wspomnianych powyżej procedur reagowania ważne jest ustalenie podziału zadań pomiędzy organizatorem imprezy masowej oraz służbami zewnętrznymi. Mając świadomość, z jednej strony ograniczonych sił i środków organizatora imprezy, a z drugiej strony ogromnego wpływu działań podjętych w pierwszej fazie zdarzenia na skuteczność całej akcji ratowniczej, organy ochrony przeciwpożarowej oczekują wykazania przez tego pierwszego rzeczywistej gotowości do podjęcia efektywnych działań natychmiast po wykryciu zdarzenia. Jako charakterystyczny przykład wpływu właściwej reakcji służb porządkowo – informacyjnych na ryzyko pożarowe na stadionie można podać potencjalne zagrożenie związane z podpaleniem szalików lub innych materiałów palnych przez kibiców na trybunach wyposażonych w siedziska z tworzyw sztucznych. Przyjmując, że wspomniane siedziska, posiadają wymaganą cechę trudno zapalności, w pierwszej fazie spalania nie występuje groźba gwałtownego rozprzestrzeniania się ognia i jest możliwe relatywnie łatwe jego ugaszenie przy użyciu podręcznego sprzętu gaśniczego lub hydrantów wewnętrznych. Jednak w przypadku braku właściwej reakcji służb wewnętrznych wraz z upływem czasu zwiększa się dynamika spalania i moc pożaru a w konsekwencji istotnie wzrasta ryzyko niepowodzenia działań gaśniczych prowadzonych przez przybyłe służby zewnętrzne.

W związku z powyższym należy podkreślić, że w zakresie przygotowania organizacyjnego na wypadek powstania pożaru lub innego zdarzenia miejscowego, organy Państwowej Straży Pożarnej wydające opinię nie stawiają wygórowanych wymagań, jednak oczekują udowodnienia zdolności organizatora imprezy do podjęcia skutecznej reakcji w pierwszej fazie zdarzenia, gdy skala i dynamika zdarzenia pozwalają zazwyczaj na jego likwidację w zarodku. Przedmiotowa zdolność powinna obejmować w szczególności:

- a) znajomość zasad zapobiegania możliwości wystąpienia w czasie i miejscu imprezy zdarzenia niebezpiecznego,
- b) umiejętność zareagowania w przypadku zauważenia niewłaściwego zachowania uczestników imprezy masowej,
- c) umiejętność rozpoznania zagrożenia oraz ostrzegania i alarmowania o nim,
- d) znajomość ustalonych sygnałów alarmowych i ich znaczenia,
- e) umiejętność kierowania ewakuacją,
- f) umiejętność podjęcia działań ratowniczych, w tym gaśniczych, z użyciem sprzętu znajdującego się na wyposażeniu obiektu,
- g) znajomość zasad współpracy z przybyłymi na miejsce jednostkami ratowniczo – gaśniczymi (np. w zakresie dostępu do obiektów).

7. Weryfikacja treści przedłożonej dokumentacji w trakcie prowadzonych czynności kontrolno – rozpoznawczych.

Jedną z podstawowych zasad prowadzenia kontroli jest unikanie działań, które prowadzą do ustalenia jedynie tzw. prawdy formalnej. Z tego względu informacje podane przez organizatora imprezy w przedłożonej dokumentacji powinny zostać zweryfikowane pod kątem ich wdrożenia w praktyce. Przedmiotowej weryfikacji można dokonać poprzez:

- lustrację obiektów i terenów,
- uczestniczenie w ćwiczeniach na obiektach realizowanych przez organizatora imprezy dla podległych mu służb porządkowych i informacyjnych,
- uczestniczenie w odprawach (w uzasadnionych przypadkach włączając w to odprawy bezpośrednio przed imprezą) służb porządkowych i informacyjnych, w trakcie których celowe jest zadawanie pytań sprawdzających znajomość postanowień poszczególnych procedur, przez osoby odpowiedzialne za ich realizację, w szczególności w zakresie ostrzegania i alarmowania o niebezpieczeństwie, prowadzenia ewakuacji oraz przeciwdziałania zdarzeniom w pierwszej fazie ich powstania, np. gaszenia pożarów w zarodku oraz żądanie wykazania się umiejętnością obsługi podręcznego sprzętu gaśniczego,
- w uzasadnionych przypadkach, żądanie sprawdzenia działania określonych urządzeń przeciwpożarowych, np. systemu sygnalizacji pożarowej.

W świetle tego co powiedziano dotychczas, nie można mówić o wdrożeniu procedur bezpieczeństwa bez stworzenia struktury bezpieczeństwa z odpowiednio przeszkolonych osób, dostosowanej do skali zidentyfikowanych zagrożeń. W związku z powyższym ten aspekt powinien podlegać szczególnemu badaniu w trakcie czynności kontrolno – rozpoznawczych. W zakresie reagowania służb organizatora na zaistniałe zdarzenia, organy ochrony przeciwpożarowej, jak wspomniano już wcześniej, powinny badać zdolność tych służb do podjęcia skutecznych działań, w pierwszej fazie rozwoju zdarzenia. Należy przy tym jeszcze raz podkreślić, że w procesie opiniowania imprez masowych chodzi o przedkładanie rozwiązań realnych, wdrożonych w praktyce.

Jeśli z ustaleń kontrolnych wynika, że służby porządkowe i informacyjne organizatora nie są w stanie zareagować właściwie na alarm wywołany przez system sygnalizacji pożarowej, czy użyć gaśnicy do ugaszenia podpalonej sterty szalików na trybunach, nie może być mowy o akceptacji przedłożonej dokumentacji.

Ponieważ dość często zdarza się, że deklarowane w dokumentach rozwiązania nie znajdują pokrycia w rzeczywistości, organy ochrony przeciwpożarowej powinny być wyczulone na ten aspekt i nie przyjmować podejścia polegającego wyłącznie na akceptacji oświadczeń składanych przez zarządzających obiektami i organizatorów imprez. Jak wspomniano już wielokrotnie, powinno dążyć się do sprawdzenia tych kwestii w praktyce. Z kolei, zarządzający obiektami oraz organizatorzy imprez powinni mieć pełną świadomość, że niepotwierdzenie zdolności ich służb do wypełniania postanowień przedłożonych do opiniowania procedur może być przyczyną podjęcia działań w celu nieudzielenia zgody na organizację imprezy.

Organy ochrony przeciwpożarowej pod żadnym pozorem nie powinny mieć wątpliwości co do wyrażenia swojego sprzeciwu, jeśli braki w przygotowaniu organizacyjnym, powodują realne zagrożenie dla zdrowia i życia uczestników imprezy.

8. Kwalifikacje osób sporządzających dokumentację w zakresie ochrony przeciwpożarowej

W tym miejscu należy zwrócić uwagę na fakt, że zgodnie z wymaganiami art. 4 ustawy [2] opracowanie przedkładanej dokumentacji w zakresie ochrony przeciwpożarowej, w szczególności przywoływanej wielokrotnie instrukcji postępowania..., mieści się w katalogu czynności wymagających posiadania odpowiednich kwalifikacji w zakresie ochrony przeciwpożarowej (minimum inspektora ochrony przeciwpożarowej).

9. Pragmatyka służbowa związana z opiniowaniem

Uwzględniając wymagania formalne, dotyczące procesu opiniowania pod względem ochrony przeciwpożarowej imprez masowych należy zwrócić uwagę na następujące elementy, które powinny być stosowane w ramach pragmatyki służbowej.

1) Dochowanie terminu przedłożenia kompletnej dokumentacji

Zgodnie z art. 25 ust. 1 pkt 2. wniosek o wydanie opinii wraz z kompletną dokumentacją powinien być złożony nie później niż 30 dni przed planowanym terminem imprezy. W przypadku niedochowania tego terminu organy mają podstawy do pozostawienia wniosku bez rozpatrzenia.

W tym kontekście należy również zwrócić uwagę na niezasadność stosowania spotykanej nierzadko praktyki polegającej na przedkładaniu jedynie wniosku o wydanie opinii, bez załączenia wymaganej dokumentacji. Co prawda, w takim przypadku formalnie czynność złożenia wniosku o wydanie opinii zostaje dokonana, ale organy ochrony przeciwpożarowej nadal nie mogą podjąć właściwych czynności zmierzających do wydania opinii. Idea „zyskania” na czasie jest w tym przypadku iluzoryczna, gdyż termin rozpatrzenia wniosku, zgodnie z postanowieniami kodeksu postępowania administracyjnego, ulega przedłużeniu o czas niezbędny do przeprowadzenia czynności związanych z wyegzekwowaniem przez organ, w trybie wezwania, usunięcia braków we wniosku. W związku z powyższym nadal istnieje ryzyko niemożności rozpatrzenia wniosku przed planowanym terminem przeprowadzenia imprezy.

2) Ocena dokumentacji,

Ocena przedłożonych przez organizatora imprezy dokumentów powinna być przeprowadzona pod kątem jej kompletności merytorycznej oraz realności zaproponowanych rozwiązań. Jak wspomniano już wcześniej, w szczególności należy zwrócić uwagę na:

- wnikliwość identyfikacji możliwych zagrożeń w miejscu i czasie trwania imprezy,
- adekwatność podjętych środków w zakresie zapobiegania ich wystąpieniu,

- adekwatność podjętych środków w zakresie reagowania na wypadek zaistnienia zdarzenia niebezpiecznego.

W przypadku, gdy na etapie wydawania opinii nie jest możliwe sprawdzenie prawdziwości wszystkich składanych przez organizatora deklaracji, należy stosować opinie warunkowe, jednocześnie zastrzegając prawo do sprawdzenia ich wypełnienia, gdy to będzie fizycznie możliwe, nawet tuż przed rozpoczęciem imprezy, z jednoczesnym pouczeniem, że niespełnienie nałożonych warunków, może skutkować wnioskiem o cofnięcie zgody na jej organizację.

3) Lustracja obiektu (terenu)

Lustracja obiektu (terenu) jest podstawowym narzędziem umożliwiającym weryfikację treści zawartych w przedkładanej dokumentacji. W jej trakcie ocenie poddawane są również kwestie spełniania przez obiekty warunków techniczno – budowlanych oraz wymagań dotyczących zapewnienia urządzeń przeciwpożarowych. W przypadku obiektów i urządzeń montowanych bezpośrednio przed rozpoczęciem imprezy, w wydanej wcześniej opinii warunkowej należy żądać poinformowania o zakończeniu wspomnianego montażu oraz zastrzegać prawo do przeprowadzenia po tym fakcie lustracji mającej na celu weryfikację założeń dokumentacyjnych.

4) Wydanie opinii. Kontrola bezpieczeństwa

Zgodnie z postanowieniami art. 25 ust.3 ustawy [1] wydanie opinii powinno nastąpić w ciągu 14 dni od złożenia wniosku.

Jednak powyższy fakt, zazwyczaj nie kończy działań organów ochrony przeciwpożarowej związanych z opiniowaniem danej imprezy. Zwłaszcza w przypadku wydania opinii zawierającej warunki, powinno dążyć się do sprawdzenia ich spełnienia przed rozpoczęciem imprezy, nawet jeśli dotyczą one obiektów i przedsięwzięć wykonywanych bezpośrednio przed jej rozpoczęciem. W razie stwierdzenia niezrealizowania wspomnianych warunków organ ochrony przeciwpożarowej powinien niezwłocznie poinformować o tym fakcie organ odpowiedzialny za wydanie zgody na organizację imprezy, określając jednocześnie rodzaj pożądaných dalszych działań, np. konieczność wyłączenia określonych obiektów, podjęcia dodatkowych przedsięwzięć organizacyjnych, czy też zasadność cofnięcia zgody na organizację imprezy.

W uzasadnionych przypadkach należy wnioskować o udział przedstawicieli Państwowej Straży Pożarnej w działaniach związanych z kontrolą bezpieczeństwa imprezy masowej, określonych w art. 31 ustawy [1], np. w zakresie monitorowania jej przebiegu.

10. Podstawowe wymagania ochrony przeciwpożarowej dla obiektów i terenów

W kontekście wspomnianych wcześniej wymagań ochrony przeciwpożarowej, w ramach opracowywania i wdrażania koncepcji bezpieczeństwa imprezy masowej, szczególne zastosowanie będą miały:

- 1) wymagania przepisów techniczno – budowlanych, w szczególności rozporządzenie [9] określające między innymi kwestie dotyczące:
 - odporności pożarowej budynków i odporności ogniowej elementów budynku,
 - stref pożarowych i oddzieleń przeciwpożarowych,
 - dróg ewakuacyjnych,
 - wymagań przeciwpożarowych dla elementów wykończenia wnętrz i wyposażenia stałego,
 - wymagań przeciwpożarowych dla instalacji użytkowych,
 - usytuowania budynków z uwagi na bezpieczeństwo pożarowe,
 - wymagań przeciwpożarowe dla budynków tymczasowych,
 - instalacji elektrycznych, w tym oświetlenia awaryjnego i przeciwpożarowego wyłącznika prądu,
- 2) wymagania przepisów wykonawczych do ustawy o ochrony przeciwpożarowej – rozporządzenia [6], [7], [8] określające między innymi kwestie dotyczące:
 - wymagań w zakresie stałych urządzeń gaśniczych, systemu sygnalizacji pożarowej, dźwiękowego systemu ostrzegawczego, instalacji wodociągowej przeciwpożarowej oraz gaśnic,
 - oznakowania dróg ewakuacyjnych,
 - wody do zewnętrznego gaszenia pożaru,
 - dróg pożarowych,
- 3) wymagania przepisów w sprawie sposobu prowadzenia prac z użyciem materiałów wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego [10], określające między innymi kwestie dotyczące:
 - zasad organizacji i zabezpieczenia pokazów pirotechnicznych,
 - minimalne odległości usytuowania publiczności w stosunku do odpalanych ładunków pirotechnicznych,
- 4) wymagania Polskich Norm, zwłaszcza wymienionych na wstępie opracowania (dokumenty odniesienia [15]-[24]), dotyczące m.in.:
 - konstrukcji obiektów widowiskowych,
 - tymczasowych instalacji elektrycznych,
 - oświetlenia awaryjnego,
 - znaków bezpieczeństwa i ewakuacyjnych.

5) wymagania wynikające z zasad wiedzy technicznej, w tym szczególności wymagania określone w poradniku [25], obejmujące między innymi kwestie dotyczące:

- oceny zagrożenia pożarowego,
 - poziomów zagrożenia pożarowego oraz ich charakterystyki ,
 - konstrukcji trybun nowych lub wyremontowanych,
 - rejestracji, monitorowania oraz analizowania oceny zagrożenia pożarowego,
 - minimalizacji zagrożenia pożarowego,
 - ograniczania szybkości wzrostu i rozprzestrzeniania się ognia,
 - ognioodporności elementów budowli,
 - systemów wczesnego ostrzegania oraz wykrywania pożaru,
 - automatycznych systemów gaśniczych,
 - urządzeń i sprzętu gaśniczego,
 - ewakuacji oraz miejsc uznawanych za bezpieczne,
 - ewakuacji widzów niepełnosprawnych,
 - świadomości personelu, zasad jego szkolenia i zarządzania nim,
- oraz

poradniku [26], dotyczącym organizacji miejsc publicznego oglądania meczów, w tym:

- analizy ryzyka i oceny zagrożeń,
- warunków ochrony przeciwpożarowej, m.in. w zakresie zasad opracowywania i uzgadniania dokumentacji oraz warunków ewakuacji,
- służb organizatora, włączając w to koordynatora zabezpieczenia przeciwpożarowego.